

Tuesday, May 11, 2021
10:16 AM

**MEKANIZMAT E STANDARDIZUAR TË RAPORTIMIT PËR MONITORIMIN E
ABUZIMEVE DHE KORRUPSIONIN NË SKEMËN E NDIHMËS EKONOMIKE**

Kuptimi i termave

Korrupsioni¹. Korrupsioni përcaktohet si sjellje që mund të përfshijë mashtrim, vjedhje, keqpërdorim të pozitës apo autoritetit ose akte të tjera që janë të papranueshme që çojnë në keqorientimin e ndihmës ekonomike (NE) dhe që mund të shkaktojnë keqpërdorim të fondeve të NE, masë të vogël të ndihmës ekonomike për familjet në nevojë, përjashtimin nga përfitimi i kategorive të familjeve realisht në nevojë, ulje të perceptimit të komunitetit për punën e Shërbimit Social Shtetëror (SHSSH) dhe politikave sociale shtetërore, si edhe humbje të besimit të komunitetit të SHSSH/MSHMS Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale. Korrupsioni mund të përfshijë elemente, të tilla si: shkelje të besimit dhe konfidencialitetit. Standardi mbi Kontrollin e Mashtrimit dhe Korrupsionit përcakton korrupsionin si veprimtari të pandershme në të cilën një drejtor, ekzekutiv, menaxher, specialist ose administrator shoqëror i një njësie vepron në kundërshtim me interesat e ligjit të NE-së dhe abuzon me pozitën e tij të besimit për të arritur ndonjë përfitim ose avantazh personal për vete ose për një person ose subjekt tjetër.

Mashtrimi. Mashtrimi mund të shihet si një derivat i korrupsionit dhe është një veprë e pandershme, e qëllimshme dhe e paramenduar që në veprim ose mosveprim, ka për qëllim për të përfituar nga pozita e besimit ose autoritetit. Mashtrimi përfshin akte të tilla si dhënien e deklaratave ose përfaqësimeve të rreme, manipulimi i informacionit, mashtrimi kriminal etj. Standardi mbi kontrollin e mashtrimit dhe korrupsionit përcakton mashtrimin si veprimtari të pandershme që shkakton faktikisht ose potencialisht shpërdorime të mundshme financiare, humbje të mundshme financiare nga punonjësit ose familje përfituese të ndihmës ekonomike në të gjitha fazat e përfitimit të NE. Kjo përfshin, gjithashtu, falsifikimin e qëllimshëm, fshehjen, shkatërrimin ose përdorimin e dokumentacionit të falsifikuar, të përdorur ose të destinuar për përdorim, për qëllime të përfitimit të padrejtë të NE-së ose përdorimin jo të duhur të informacionit ose pozitës nga administratori (gjatë intervistimit të familjes aplikuese në zyrë ose gjatë vizitave në shtëpi).

Keqadministrimi skemës së NE-së. Keqadministrimi i skemës dhe fondeve të NE-së është veprim administrativ i paligjshëm, arbitrar, i padrejtë, diskriminues ose i ndërmarrë për qëllime të padrejta dhe që ndikon dukshëm dhe negativisht në interesat e familjeve në nevojë dhe fondet buxhetore të NE-së (keqadministrimi i fondit 6% duke u dhënë ndihmë ekonomike familjeve të cilat nuk kanë aplikuar për ndihmë ekonomike/shtesa e pagesës për fëmijët që ndjekin arsimin e detyrueshëm pa dokument për vazhdimin e shkollës/mosfirmosja e formularit të aplikimit nga vetë qytetari por nga administratori/persona të tretë/deklarime të rreme të vendbanimit të qytetarit aplikues/përfitues i NE-së ... etj.).

Sjellje korruptive.² Sjellja korruptive përfshin kryerjen e një veprimi të pandershëm (jo të paanshëm), shkelje të besimit ose keqpërdorimin e informacionit për shkak të detyrës. Më tej, nëse vërtetohet, mund të jetë një veprë penale ose trajtohet si një shkelje disiplinore, duke ofruar shkaqe të arsyeshme për ndërprerjen e shërbimeve.

Hetimi. Hetimi është një kërkim apo bashkërendim i provave që lidhin ose tentojnë të lidhin një person me sjellje që cenon ligjin e NE-së.

Dhënia e informacioneve shpjeguese për interes publik. Dhënia e informacioneve shpjeguese për interesin publik përfshin sjelljen e cila, sipas pikëpamjes së një raportuesi që vepron në mirëbesim, përfshin aktivitetin që është:

- I pandershëm;
- I korruptuar;
- Mashtrues;
- I paligjshëm;

¹ Sipas ligjit 60/2016, "Për sinjalizimin dhe mbrojtjen e sinjalizuesve", "Korrupsion" është çdo veprim ose mosveprim i kundërligjshëm, sipas legjislacionit penal në fuqi, në lidhje me çdo formë të korrupsionit aktiv, korrupsionit pasiv, shpërdorimit të detyrës ose kompetencave, ushtrimit të ndikimeve të paligjshme në kryerjen e detyrave ose marrjen e vendimeve, shpërdorimit të të ardhurave të Buxhetit të Shtetit, përfitimit të paligjshëm të interesave, si dhe çdo akt tjetër i ngjashëm me to.

² Sipas ligjit 60/2016, "Për sinjalizimin dhe mbrojtjen e sinjalizuesve", "Veprim ose praktikë e dyshuar korrupsion" është një veprim ose mosveprim, fakte ose rrethana të kryera në një organizatë, për të cilat sinjalizuesi dyshon në mirëbesim, sipas këtij ligji, se mund të përbëjë korrupsion.

- në shkelje të ligjit ose akteve nënligjore;
- Joetik;
- I bën praktikat e punës të pasigurta;
- Sjellje që mund të shkaktojë humbje financiare ose humbje të besimit të publikut;
- Sjellje korruptive;
- Keqadministrim;
- Menaxhimi i pakujdesshëm ose i papërshtatshëm i resurseve që rezultojnë në humbje të konsiderueshme të fondeve publike;
- Rreziqe të konsiderueshme dhe specifike për përfitimin e NE-së në kundërshtim me ligjin.

Raportuesi³ (Sinjalizuesi). Raportuesi është një person që bën, përpiqet të bëjë ose dëshiron të bëjë një raport në lidhje me një shkelje të legjislacionit të NE, siç është përcaktuar më lart. Ai përfiton mbrojtje nga ndëshkimi nëse bën raportin. Raportuesi mund të preferojë të mbetet anonim ose jo.

Qëllimi

Të ofrojë një kuadër të përgjithshëm dhe fleksibël, për:

a) Mbledhjen në kohë reale dhe të standardizuar, në mënyrë sistematike, të informacionit të saktë, objektiv dhe të besueshëm mbi shkeljet e kryera.

b) Krijimin e bazave të qëndrueshme për marrjen e masave të nevojshme për parandalimin, zbulimin, raportimin dhe menaxhimin e mashtrimit dhe korrupsionit, në zbatim të legjislacionit të NE.

Fusha veprimi (target-grupi):

- Drejtuesit e drejtorive të SHSSH-së (Drejtoria e Kontrollit të Pagesave të Ndihmës Ekonomike dhe Personave me Afërsi të Kufizuara DKP NE&PAK, Drejtoria Rajonale e Shërbimit Social Shtetëror DRSHSSH, Drejtoria e auditit të brendshëm, Drejtoria e burimeve njerëzore);

- Punonjësit e SHSSH-së, veçanërisht specialistët e kontrollit të NE-së;

- Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale në rolin e politikëbërjes.

Ky dokument nuk synon të adresojë të gjitha situatat e mundshme që mund të lindin gjatë zbatimit të legjislacionit të përfitimit të NE, por ofron një kuadër mjaftueshëm fleksibël që mund të zbatohet edhe në shumicën e situatave të paparashikuara.

SHSSH merr përsipër dhe njëqë monitorimi dhe menaxhimi i mashtrimit dhe korrupsionit është pjesë integrale e qeverisjes së mirë.

SHSSH merr përsipër të zhvillojë dhe mbajë një kulturë të ndershmërisë dhe integritetit brenda institucionit dhe të krijojë procese që sigurojnë parandalimin, zbulimin dhe menaxhimin efektiv të mashtrimit dhe korrupsionit.

SHSSH angazhohet për një qasje me tolerancë zero ndaj mashtrimit dhe korrupsionit, në të gjithë veprimtarinë që ushtron dhe në të gjitha nivelet.

Sa më lart, parimet mbi të cilat SHSSH ndërton këtë politikë janë:

1. Një kulturë e shëndoshë etike

SHSSH-ja angazhohet maskimalisht për një kulturë të shëndoshë dhe të qëndrueshme etike, përmes ndërgjegjësimit dhe trajnimit të stafit.

2. Angazhimi i lartë i drejtimit/menaxhimit

Drejtimi i lartë i SHSSH-së do të demonstrojë një nivel të lartë angazhimi për të kontrolluar rrezikun e mashtrimit dhe korrupsionit në NE.

3. Menaxhimi dhe ndërgjegjësimi i stafit

Çdo punonjës dhe drejtues duhet të ketë një ndërgjegjësim të lartë mbi mashtrimin dhe korrupsionin, si dhe mbi përgjegjësitë që derivojnë nëse ky lloj aktiviteti zbulohet apo dysohet.

4. Planifikimi dhe kontrolli i mashtrimit dhe korrupsionit

SHSSH-ja do të përdorë metoda kontrolli për parandalimin, zbulimin dhe trajtimin e mashtrimit dhe korrupsionit, të cilat janë objekt rishikimi, në kohë. SHSSH do të përdorë të dhënat në Sistemin e Menaxhimit të Informacionit (SMI) për evidentimin e rasteve potencialisht abuzuese /mashtuese gjatë fazës së planifikimit të kontrollit.

5. Forcimi i kontrollit dhe kontrolleve të brendshme

³ Sipas ligjit 60/2016, "Për sinjalizimin dhe mbrojtjen e sinjalizuesve", Sinjalizues" është individ, i cili aplikon ose është në marrëdhënie pune ose ka punuar më parë pranë autoritetit publik apo subjektit privat, pavarësisht nga natyra e marrëdhënies së punës ose kohëzgjatjes së saj, si dhe nëse paguhet ose jo, që sinjalizon një veprim ose praktikë të dyshuar korrupsioni.

SHSSH-ja do të realizojë kontrole efektive për zbatimin e legjislacionit të NE-së kundër rrezikut të mashtrimit dhe korrupsionit (Metodologjia e kontrollit të NE; SMI-ja krijon mundësinë e pajisjes së specialistëve të kontrollit me llogari përdorimi dhe fjalëkalim).

6. Zbulimi i mashtrimit dhe korrupsionit

SHSSH-ja do të zbatojë sisteme që synojnë identifikimin e mashtrimit dhe korrupsionit në rast se mekanizmat e parandalimit dështojnë.

7. Mekanizmat e raportimit

SHSSH-ja siguron mjete adekuate për raportimin e sjelljes së paligjshme/joetike, kur është e dyshimtë ose e njohur dhe sigurohet që këto mjete janë tërësisht të njohura dhe të aksesueshme për stafin në çdo kohë, rrethanë dhe situatë.

8. Mbrojtja e personave që bëjnë raporte për mashtrim dhe korrupsion

SHSSH-ja do t'u sigurojë mbrojtje aktive (ruajtjen e anonimatit) atyre që raportojnë raste të dyshuara të mashtrimit dhe korrupsionit dhe do të sigurojë që kjo politikë të njihet dhe zbatohet nga stafet e saj.

9. Trajtimi i rasteve të mashtrimit ose korrupsionit të zbuluar ose të dyshuar

Objekt raportimi:

Procesi i aplikimit të NE-së pranë njësisë administrative:

- Sjellja e administratorit;
- Sjellja e aplikuesve;
- Besueshmëria e deklaramentit të tyre.

Procesi i vendimmarrjes së ndihmës ekonomike:

- Respektimi i afateve ligjore;
- Verifikimi në rrugë elektronike dhe në formë shkresore para vendimmarrjes;
- Besueshmëria e të dhënave nga institucionet.

Procesi i përfitimit të NE-së:

- Zbatimi i ligjit për vizitat në shtëpi nga administratori;
- Përputhshmëria midis deklaramentit dhe situatës reale të banimit;
- Deklarimet periodike;
- Respektimi i afatit kohor për tërheqjen e NE-së.

Procesi i kontrollit të NE-së nga DRSHSSH/DKP NE&PAK:

- Mospërdorimi i standardeve të dyfishta në trajtimin e çështjeve;
- Numri i kontrolleve të realizuara;
- Numri i shkeljeve;
- Rekomandimet e bëra dhe ndjekja e tyre.

Procesi i trajtimit të ankesave

1. Monitorimi dhe vlerësimi i skemës së NE-së me fokus gabimet, abuzimet dhe mashtrimet

Sistemet e mbrojtjes shoqërore kërkojnë mekanizma monitorimi të institucionalizuar për të ndjekur performancën dhe për të mundësuar përshtatjen e kushteve të ndryshimit, nëse është e nevojshme. Nevoja për monitorim të rregullt të zbatimit dhe vlerësimit periodik, në veçanti përmes mbledhjes, përpilimit dhe analizës së të dhënave të skemës së NE-së njihet nga standardet ndërkombëtare.

Skema e NE-së duhet të monitorohet rregullisht për sa u përket efektivitetit, eficiencës dhe arritjes së objektivave. Për këtë arsye, SHSSH si institucioni përgjegjës për zbatimin e ligjit nr. 9355/2005 të ndryshuar, i kërkohet të raportojë për zbatimin në baza vjetore të legjislacionit. Një nga aspektet më të rëndësishme të efektivitetit të ndihmës, është adresimi i familjeve të varfra, zbutja e varfërisë dhe ulja e rasteve korruptive (mashtimeve dhe abuzimeve me skemën e NE)

1.1 Sistemi i monitorimit dhe vlerësimit

Procesi i zbatimit të legjislacionit do të jetë procesi i realizimit të objektivave, ndër të cilat edhe atyre që lidhen me identifikimin dhe uljen e rasteve korruptive (abuzimeve dhe mashtimeve me skemën e NE). Monitorimi dhe vlerësimi janë pjesë e të njëjtit proces, i cili mund të realizohet nga vetë institucioni përgjegjës për zbatimin e legjislacionit, në këtë rast SHSSH-ja ose nga një organizatë tjetër e specializuar, si një proces që zhvillohet jashtë organizatës, por me përfshirjen e SHSSH-së që monitorohet dhe vlerësohet⁴. Të dyja mënyrat do të ndihmojnë në vlerësimin e zbatimit të legjislacionit, për të matur nivelin e realizimit të objektivave të tij në proces, për të vlerësuar nevojën për ndryshime dhe për të përcaktuar ndryshimet, veçanërisht në lidhje me uljen e rasteve abuzive.

⁴ Në rastin e SHSSH-së dhe skemës së NE-së, një vlerësues i jashtëm, mund të jetë një organizatë audituese (si KLSH) një individ (auditor i licencuar dhe i njohur nga MFE) ose një vlerësues i jashtëm me objektiva të përcaktuar qartë që udhëheqin procesin e vlerësimit.

Dimensionet kryesore të monitorimit dhe vlerësimit të skemës së NE-së janë:

- Kapacitetet menaxhuese institucionale të NE-së në të tri nivelet (qendror, rajonal dhe lokal);
- Treguesit e monitorimit, si pjesë e të gjitha fazave (që nga faza e aplikimit të familjeve për NE-në deri në fazën e akordimit dhe tërheqjes së pagesës nga ana e familjeve);
- Burimet e informacionit dhe instrumentet matëse;
- Mekanizma të zhërvjellët për raportimin e rasteve abuzive dhe korruptive;
- Shpërndarja dhe përdorimi i rezultateve të monitorimit dhe vlerësimit.

1.1.1 Kapacitetet institucionale për monitorim dhe vlerësim

Sistemi i monitorimit dhe vlerësimit do të shtrihet në të gjitha institucionet përgjegjëse për zbatimin e legjislacionit të NE, për realizimin e objektivave të përcaktuara nga politikat e mbrojtjes sociale, si pjesë e strategjisë së Mbrojtjes Sociale 2015–2020 dhe planit të saj të veprimit.

SHSSH-ja përmes drejtorisë rajonale është bartësi kryesor dhe përgjegjës për parandalimin dhe uljen e numrit të rasteve të abuzimit, mashtrimit dhe korrupsionit. Drejtoria e Kontrollit të Pagesave të NE&PAK do të monitorojë treguesit, si dhe do të ndërmarrë veprime për vlerësimin e efektivitetit të skemës së NE-së. Në fund të çdo viti, duhet të përgatitet një raport profesional mbi “Gjetjet dhe Rekomandimet” e dala nga aktet e kontrollit, por edhe nga raportet e vlerësimit, raport i cili do t’i paraqitet për miratim drejtorit të përgjithshëm të SHSSH-së dhe më pas ministrisë përgjegjëse për çështjet sociale, në formën e rekomandimeve/propozimeve për ndryshime të politikave.

1.1.2 Treguesit e monitorimit, si pjesë e të gjitha fazave (që nga faza e aplikimit të familjeve për NE-në deri në fazën e akordimit dhe tërheqjes së pagesës nga ana e familjeve)

Ky grup treguesish nuk është shterues por duhet të konsiderohet elementar për performancën e skemës së NE-së.

- % e fondit të abuzuar kundrejt fondit të shpenzuar për NE;
- Raporti i dëmeve të shkaktuara;
- Raporti i kërkesave të refuzuara;
- Raporti i rasteve që ri-futen në skemë;
- Shpejtësia e zgjidhjes së kërkesave;
- Raporti i ankesave;
- Raporti i mbajtjes së stafit;
- Kostoja/përfitim - % e fondeve të shpenzuara për menaxhimin e skemës kundrejt fondeve të shpenzuara për familjet përfituese.

Disa nga treguesit e mësipërm nuk kanë lidhje drejtpërdrejt me abuzimin, por p.sh., në rastet kur për menaxhimin dhe operacionalizimin e skemës shpenzohet më shumë se për familjet e varfra, atëherë gjykohet që këtu ka një gabim. Në këtë rast është e vlefshme metoda e “vlerësimit të ndikimit”.

Cilësia e të dhënave është faktori më i rëndësishëm që ndikon në cilësinë e vlerësimit të situatës ekonomike të familjeve aplikuese. Çdo formulë e përdorur sado e saktë të jetë nga pikëpamja ekonometrike nuk mund të kompensojë të dhënat e dobëta dhe të pa matura të variablave. Prandaj, është kritike që gjatë procesit të menaxhimit të skemës së NE-së të shqyrtohet disponueshmëria e të dhënave dhe cilësia e tyre.

Numri i të dhënave të aksesueshme për publikun -transparenca- çdo llogaritje, procedurë, mbledhje e të dhënave dhe raport, duhet të ndjekë parimin e transparencës, me qëllim që të sigurohet informacion i vlefshëm dhe i saktë, për të përmirësuar proceset dhe për të rritur besueshmërinë. Kjo do të thotë që jo vetëm të kesh më shumë të dhëna në dispozicion, por edhe t’i bësh të dhënat më të kapshme dhe të kuptueshme për publikun.

1.1.3 Burimet e informacionit dhe instrumentet matëse

Burime të informacionit kategorizohen në: i. burime të marra nga SMI; ii. ofruesit e shërbimeve (administratorë shoqërorë, verifikues, vendimmarrës); iii. familjet përfituese ose jo të ndihmës ekonomike; iv. media, shoqëria civile etj.

1.1.4 Mekanizma të zhërvjellët për raportimin e rasteve abuzive dhe korruptive

Raportimi për rastet abuzive dhe korruptive realizohet nëpërmjet konsolidimit të mekanizmave të raportimit nëpërmjet standardizimit, të: i. kontrolleve; ii. procedurës së ndjekjes së zbatimit të rekomandimeve të bëra; iii. praktikës së denoncimit të rasteve abuzive.

1.1.5 Shpërndarja dhe përdorimi i rezultateve të monitorimit dhe vlerësimit

Rezultatet e monitorimit dhe vlerësimit të skemës së NE-së do të shpërndahen për të informuar institucionet përgjegjëse për zbatimin e skemës (zyrat rajonale dhe bashkitë përkatëse), si dhe publikun,

për progresin e bërë në zbatimin e të drejtës së familjeve në nevojë për të përfituar mbështetje në para, nëpërmjet skemës së NE, por edhe të rasteve abuzive (si të familjeve ashtu edhe administratorëve) të identifikuar gjatë kontrollit dhe vlerësimit. Pas hartimit të raporteve, institucioni kryesor përgjegjës për shpërndarjen e rezultateve është SHSSH, respektivisht DKPNE&PAK. Publikimi i rezultateve do të bëhet përmes faqes zyrtare të internetit të SHSSH-së, por edhe nëpërmjet organizimit të seminareve dhe tryezave të rrumbullakëta, ku mund të shkëmbehen eksperiencat ndërmjet institucioneve pjesë përbërëse të sistemit por edhe jashtë tij, mbi parandalimin dhe uljen e rasteve të abuzimit.

2. Ngritja e sistemit të monitorimit dhe vlerësimit

SHSSH-ja dhe institucionet relevante që janë përcaktuar nga ligji si pjesëmarrës në administrimin e skemës së NE, apo si ofrues të dhënash për efekt të zbatimit të ligjit, duhet të jenë pjesë e sistemit të monitorimit dhe vlerësimit të skemës së NE. Ato duhet të ngrenë ose të ndihmojnë në ngritjen e mekanizmeve të menaxhimit të ankesave në të gjitha nivelet e administrimit. Këta mekanizma duhet të funksionojnë si në rastet e kërkesave/ankesave/apelimeve të bëra nga qytetarët në mënyrë të drejtpërdrejtë institucionit, ashtu edhe në rastet kur këto ankesa /kërkesa/apelime i drejtohen platformave si ajo e “bashkëqeverisjes” apo platformave të tjera të ngritura në ndihmë të qytetarëve.

2.1 Rastet potenciale të abuzimeve dhe mashtrimeve me skemën e NE-së

2.1.1 Subjekti abuzues “Familja përfituese”:

- Familjet raportojnë të dhëna të rreme ose fshehin të dhënat lidhur situatën e tyre ekonomike;
- Familjet e larguara për deklarim të rremë riaplikojnë për ndihmë ekonomike brenda periudhës penalizuese;
- Familjet kompromentojnë administratorin shoqëror për të përfituar në mënyrë të padrejtë;
- Familjet për qëllime përfitimi të ndihmës ekonomike bëjnë ndarje fiktive të anëtarëve të saj;
- Familjet deklarojnë vendbanime jo të vërteta.

2.1.2 Subjekti abuzues administratori shoqëror/zyrtari:

- Administratori nëpërmjet qëndrimit të tij i bën presion familjes, për të përfituar shpërblim kundrejt pranisë të deklarimit;
- Administratori me dashje nuk bën kryqëzimin e të dhënave të deklaruara të familjeve me të dhënat e siguruar nga institucionet;
- Administratori me dashje, në momentin e aplikimit për ndihmë ekonomike, nuk verifikon ndarjet e qëllimshme;

- Administratori nuk bën verifikimin e gjendjes reale të kushteve të jetesës së familjes;

- Administratori nuk vepron në rastet e deklarimit të vendbanimit jo të vërtetë.

2.1.3 Subjekti abuzues DRSHSSH gjatë vendimmarrjes:

- Mos respektimi i afateve kohore gjatë vendimmarrjes;
- Vendimmarrje pa përfunduar procesi i verifikimit në rrugë elektronike dhe manuale;
- Vendimmarrje pa verifikuar riaplikimet e familjeve të refuzuara për 6 muaj nga NE;
- Vendimmarrje për familjet përfituese (brenda 3-mujorit të parë të përfitimit) pa u realizuar vizita në shtëpi e tyre.

2.1.4 Subjekti abuzues Institucioni:

Mungesë të dhënash ose të dhëna jo të sakta të ofruara nga institucionet. Një tjetër mangësi është mungesa e të dhënave të besueshme dhe të hapura ndaj publikut lidhur me punën e institucioneve qeveritare, veçanërisht në lidhje me luftën kundër korrupsionit. Informacioni dhe statistikati ose nuk janë mbledhur, ose nuk janë në dispozicion për publikun, ose mblidhen në mënyrë aq rastësore sa nuk lejojnë monitorim dhe analizë. Një ndihmesë të madhe këtu japin organizatat jo-qeveritare (shoqëria civile) të cilat kanë ndjeshmëri për çështje të veçanta (respektimin e të drejtave të njeriut).

3. Sistemi i tregueseve të Monitorimit të Korrupsionit dhe Mashtrimit me Legjislacionin e NE

Nga paragrafi i mësipërm, kuptojmë që rastet e korrupsionit/abuzimit dhe mashtrimit me skemën e NE-së janë raste të bazuara, në i: eksperiencë; ii. Qëndrim; dhe iii. perceptim. Për këtë arsye, gjatë procesit të identifikimit, evidentimit dhe raportimit të rasteve, duhen përdorur metodat dhe instrumentet relevante për vlerësimin e tyre. Kështu, në rastet e korrupsionit të bazuar në eksperiencë, metoda më e mirë për identifikimin e rastit, është kontrolli dhe përgjigjja me efektivet për reduktimin e këtyre rasteve bazuar në masat e parashikuara nga ligji. Në rastin e korrupsionit të bazuar në qëndrim, mënyra më e mirë për të matur dhe evidentuar rastet është metoda e vlerësimit me pyetësor e kombinuar me metodën e kontrollit dhe verifikimit aty ku ka raste potenciale të abuzimit /mashtrimit. Në rastin e tretë, atë të perceptimit, sondazhi dhe masat sensibilizuese dhe informuese për publikun janë ato më efektivet.

3.1 Indikatorët e korrupsionit dhe mashtrimit bazuar në eksperiencë.

Këta indikatorë realizohen/identifikohen dhe maten nëpërmjet akteve të kontrollit apo denoncimeve dhe verifikimeve të rasteve. Këta janë indikatorë sasiorë dhe mbi numrin e tyre gjykohet për ndryshime të mundshme në skemë dhe legjislacion⁵:

- Numri i rasteve të "Presionit për korrupsion" (identifikuar dhe evidentuar nga administratori apo denoncuesi, nëpërmjet mekanizmave të denoncimit të rasteve);
- Numri i rasteve të përfshirjes në korrupsion (identifikuar gjatë kontrollit apo denoncuar dhe më pas vërtetuar nga verifikimet e bëra nga strukturat kompetente);

3.2 Indikatorët e korrupsionit bazuar në qëndrim

Këta indikatorë maten nëpërmjet sondazheve gjatë vlerësimit të skemës së NE. Indikatorët në këtë rast janë indikatorë cilësorë dhe sasiorë:

- Njohja (identifikimi) i rasteve korruptive /mashtrimit;
- Pranimi i rasteve. Gjatë sondazhit, të intervistuarit tregojnë një farë tolerance ndaj akteve korruptive dhe abuzimit;
- Ndjeshmëria. Të intervistuarit nuk vlerësojnë që abuzimi me skemën e NE-së është një abuzim i vërtetë për shkak të "shumave të vogla" që mund të përfitohen padrejtësisht.

3.3 Perceptimet ndaj korrupsionit

Këta indikatorë bazohen në perceptime të përgjithshme të të intervistuarve, të pavërtetuara dhe të paevidentuara. Matja e këtyre rasteve shërben në procesin e ndërgjegjësimit të familjeve, publikut dhe administratorëve /zyrtarëve, në lidhje me:

- Mundësia e presionit;
- Korrupsioni i zyrtarëve;
- Politikë antikorrupsion.

1. Rasti bazohet në eksperiencën për të bërë korrupsion:

- Kur qytetarët i bëjnë pagesa informale administratorit shoqëror kundrejt përfitimit të padrejtë të NE;
- Kur administratori ka kërkuar ryshfet kundrejt rregullimit të dokumenteve.

2. Qëndrimin ndaj korrupsionit (qytetarëve dhe zyrtarëve):

- Identifikimi dhe matja nivelit të njohjes së qytetarëve mbi modelet e sjelljes korruptive;
- Toleranca ndaj sjelljeve korruptive e cila përcakton vlerësimin e qytetarëve mbi pranueshmërinë e marrjes së dhuratave, parave, favoreve të ndryshme nga ana e administratorit shoqëror, në këmbim të aplikimit/trajtimin të familjeve në skemën e NE-së;
- Ndjeshmëria ndaj korrupsionit e cila tregon tendencën e të anketuarve për të reaguar në situata hipotetike kur një familje përfiton padrejtësisht, dhe një zyrtar publik bën presion për të përfituar.

3. Aspektet e perceptimit ndaj korrupsionit, zbërthehen në tre indikatorë:

- Mundësia e presionit të korrupsionit i cili mat pritshmëritë e qytetarëve për mundësinë për t'u përballur me presion të korrupsionit, në bashkëveprim me zyrtarët publikë;
- Realizueshmëria e politikave kundër-korrupsionit, është një indikator i cili vlerëson 'mendimet e qytetarëve' në lidhje me reagimet politikë dhe institucionale (masat politike qeveritare) ndaj korrupsionit;
- Korruptimi i zyrtarëve publik tregon perceptimet e qytetarëve mbi nivelin e korrupsionit të grupeve të ndryshme të zyrtarëve publik (jo domosdoshmërisht administratorët e NE-së).

4. Faktorë të tjerë që ndihmojnë në një sistem efektiv monitorimi të rasteve abuzive

Një nga çështjet kyçe që ka të bëjë me krijimin e strukturave të specializuara monitoruese kundër abuzimit dhe mashtrimit, është se si të kombinohen funksionet parandaluese me ato ndëshkuese. Legjislacioni shqiptar është përpjekur që masa të parashikuara nga ligji nr. 9355/2005, i ndryshuar, t'i përfshijë të dyja, edhe pse funksioni parandalues zë pjesën më të vogël ndër këto masa. Shumica e detyrave të parashikuara në ligjin nr. 9355/2005, i ndryshuar, përfshin funksione të mbikëqyrjes dhe kontrollit.

Një mekanizëm efektiv i monitorimit të efektivitetit të skemës së NE, i realizuar nëpërmjet sondazheve vjetore, duhet të prezantohet në nivel kombëtar për të siguruar të dhëna dhe analiza të qëndrueshme, si dhe të integrojë vlerësimin e politikave sociale, veçanërisht atë të mbështetjes në para. Mekanizmi duhet të zbatohet përmes organizatave jashtë strukturave të SHSSH, nga ana e shoqërisë dhe rrjeteve civile. Ai duhet të shërbejë si një mjet për hapjen e të dhënave administrative dhe rritjen e aksesit të publikut në informacion. Të dhënat që lejojnë gjurmimin e përdorimit të fondeve publike për reduktimin e varfërisë,

⁵ Indikatorët e korrupsionit dhe mashtrimit identifikohen, përcaktohen dhe përkufizohen gjatë një procesi ku analizohen rastet korruptive. Ky proces realizohet me pjesëmarrjen e të gjithë aktorëve që marrin pjesë në administrimin e skemës.

(por edhe transfertat e tjera) duhet të bëhen publike si një informacion, duke lejuar kështu analizën e të dhënave dhe përdorimin e tyre për vlerësimin dhe ndryshimin e politikave.

Sistemi elektronik i NE-së mundëson që çdo kontrollues të ketë llogari përdoruese dhe fjalëkalim në rolin e përdoruesit "Kontrollues". Një gjë e tillë: a) Lehtëson procesin e grumbullimit të informacionit dhe të dhënave gjatë fazës së planifikimit; b) Lehtëson procesin e përpunimit të tyre; c) Jep informacion për vlerësimin e riskut; d) Jep informacion mbi performancën e subjektit në zbatim të legjislacionit të NE-së që do të kontrollohet dhe e) Ul kostot e kontrollit pasi lejon që procesi të realizohet në vendin e punës së kontrolluesit dhe jo në terren.

ANEKSI 1
FORMAT RAPORTIMI I MASHTRIMIT

Lloji i mashtrimit (rrethoni kategorinë që i aplikohet me së shumti rastit konkret) A: Mos zbatimi i rekomandimeve të lëna B: Veprime të qëllimshme B1: Ndarjet e qëllimshme B2: Familje të refuzuara që rezultojnë përfituese B3: deklaram i rremë B4: Mosklikim i personit PAK gjatë aplikimit C: Familje të paverifikuara D: Mospërputhje e dokumentacionit në dosje me të dhënat e SMI-së E: Gabim teknik i aplikimit në SMI F: Tjetër (lutemi specifikoni)	Shkaktari/përgjegjësia Familja përfituese e NE-së Administratori shoqëror DRSHSSH (drejtori, specialisti, specialist kontrolli) DKP NE&PAK (drejtori, specialist kontrolli) Tjetër (lutemi specifikoni)
Kujt i raportohet? (emri)	
Adresa e personit të mësipërm	
Kontaktet e personit më sipër	
Kontakte të tjera	
Çfarë raportoni? (Cilat janë shqetësimet tuaja: - Jepni sa më shumë detaje që të jetë e mundur, si p.sh. përshkrimi i vendit, kohës, personit etj.)	
Ndonjë informacion shtesë? (Jepni sa më shumë detaje që të jetë e mundur si p.sh. përshkrimi i vendit, kohës, personit etj.)	
Kontaktet tuaja (Jo të detyrueshme)	
Adresa e-mail-it	
Telefoni	
Adresa postare	

ANEKSI 2
TABELA INDIKATORËVE

Indikatorët e abuzimit/mashtrimit/gabimeve bazuar në eksperiencë

Treguesit dhe të dhënat për identifikimin e tyre	
Përkufizimi i treguesit - Treguesi 1.1	% e rasteve të dyshuara të abuzimit/mashtrimit/gabimeve në NE të denoncuar nga familjet aplikuese nëpërmjet linjës së dedikuar telefonike në raport me totalin e numrit të familjeve aplikuese
Treguesi 1.2	% e rasteve të dyshuara të abuzimit/mashtrimit/gabimeve në NE të pranuar nga individit që intervistohet gjatë vlerësimit të skemës së NE-së (në rastet kur kemi një vrojtim për ecurinë e skemës)

Treguesi 1.3	% e rasteve të denoncuara për abuzim/mashtrim/gabim, në raport me rastet e kontrolluara	
Treguesi 1.4	% e rasteve të gjetura të abuzimit/mashtrimit/gabimeve në NE, në raport me rastet e kontrolluara rutine.	
Si do të adresohen rastet	<p>1. Rastet e dyshimta të mashtrimit/abuzimit/gabimit do të identifikohen nëpërmjet kontrollit, kontrollimeve të të dhënave ose stafit (administratorëve shoqërorë dhe të tjerëve), siç përcaktohet në ligj.</p> <p>2. Rasti i dyshuar dhe raportuar do të konsiderohet i ndjekur kur të kemi një raport mbi rastin me konkluzionet dhe rekomandimet sipas legjislacionit në fuqi.</p>	
Kërkesat për raportimin	<p>Kontrolluesi që ndjek rastin e denoncuar, do të gjenerojë raporte të kontrollit për rastet e denoncuara brenda një bashkie, duke specifikuar edhe rezultatet e kontrollit për rastet e dyshuara. Ky raport 3-mujor do të sigurojë informacionin e mëposhtëm: i. numrin e rasteve të dyshuara të mashtrimit/abuzimit/gabimeve të identifikuara; ii. burimin e informacionit, iii. shpeshësinë e ndodhjes së rastit; .iv. mënyra e adresimit së bashku me masat e marra. Rastet e ndjekura do të ndahen sipas kategorive të mëposhtme: a) Në proces; b) Të mbyllura pa ndonjë veprim të mëtejshëm të kërkuar; c) Të mbyllura dhe të korrigjuara pa asnjë sanksion; dhe d) Të mbyllura dhe të korrigjuara me sanksione.</p>	
Mjetet e verifikimit	<p>i) Raportet tremujore të inspektimit; ii. Raporti Vjetor i Progresit i SHSSH-së i publikuar në faqen e internetit të MSHMS-së; iii. Shënim në SMI (për të ruajtur gjurmueshmërinë mbi familjen); dhe iv. Masat e propozuara.</p> <p>ii) Raporti i vrojtimit.</p>	
Procedurat e raportimit	<p>1. SHSSH-ja gjeneron raportet tremujore të kontrollit të SMI për NE</p>	<p>2. SHSSH-ja përgatit një shënim të shkurtër dhe e hedh në SMI rastin. Në këtë rast duhet që në SMI të hidhen rekorde edhe për familjen aplikuese e cila nuk është kualifikuar për të përfituar NE.</p>
		<p>3. Raporti i gjeneruar nga të dhënat e grumbulluara në terren nëpërmjet pyetësorëve.</p>
Formula e përlogaritjes	<p>[Numri i rasteve të dyshuara të abuzimit/mashtrimit/gabimeve, të vërtetuara gjatë vitit të mëparshëm në programin NE (kundrejt)/numri i rasteve të abuzimit/mashtrimit/gabimeve të raportuara/denoncuara gjatë vitit të mëparshëm në programin NE,] * 100</p> <p>[Numri i rasteve të dyshuara të abuzimit/mashtrimit/gabimeve, të vërtetuara gjatë vitit të mëparshëm në programin NE</p>	

	(kundrejt)/numrit të rasteve të abuzimit/mashtrimit/gabimeve të gjetura gjatë kontrollit rutinë gjatë vitit të mëparshëm në programin NEJ * 100
Llogaritja në	Numër Përqindje
Frekuenca e matjes	Vjetore
Njësia përgjegjëse për raportimin e këtij Indikatori	Drejtoria e Kontrollit të Pagesave
Informacion mbi kontaktet dhe adresën e personit përgjegjës për kontrollin	
Emri i personit të ngarkuar për indikatorin	
Institucioni	SHSSH
Pozicioni	Drejtor i DKP NE&PAK
Adresa e-mail	

Indikatorët e abuzimit/mashtrimit/gabimeve bazuar në qëndrim

Treguesit dhe të dhënat për identifikimin e tyre	
Përkufizimi i treguesit - Treguesi 2.1	
Treguesi 2.2	
Treguesi 2.3	
Treguesi 2.4	
Si do të adresohen rastet	
Kërkesat për raportimin	
Mjetet e verifikimit	
Procedurat e raportimit	
Formula e përlogaritjes	
Llogaritja në	
Frekuenca e matjes	Vjetore
Njësia përgjegjëse për raportimin e këtij indikator	Drejtoria e Kontrollit të Pagesave
Informacion mbi kontaktet dhe adresën e personit përgjegjës për kontrollin	
Emri i personit të ngarkuar për indikatorin	
Institucioni	SHSSH

Pozicioni	Drejtor i DKP NE&PAK
Adresa e-mail	

Indikatorët e abuzimit/mashtrimit/gabimeve bazuar në perceptim “Efektiviteti i skemës së NE-së”

Treguesit dhe të dhënat për identifikimin e tyre	
Përkufizimi i treguesit - Treguesi 2.1	Perceptimet e familjeve përfituese dhe atyre të refuzuara nga skema e NE-së mbi cilësinë e shërbimeve sociale, pavarësinë nga presionet politike, cilësinë e politikës, formulimin dhe zbatimin, dhe besueshmërinë e qeverisë, angazhim ndaj këtyre politikave.
Treguesi 2.2	
Treguesi 2.3	
Treguesi 2.4	
Si do të adresohen rastet	
Kërkesat për raportimin	
Mjetet e verifikimit	
Procedurat e raportimit	
Formula e përlogaritjes	
Llogaritja në	
Frekuenca e matjes	Vjetore
Njësia përgjegjëse për raportimin e këtij indikator	Drejtoria e Kontrollit të Pagesave
Informacion mbi kontaktet dhe adresën e personit përgjegjës për kontrollin	
Emri i personit të ngarkuar për indikatorin	
Institucioni	SHSSH
Pozicioni	Drejtor i DKP NE&PAK
Adresë e-mail	

NR.PROT. 1928/1
DATË 6.5.2021

MINISTRISË SË SHËNDETËSISË DHE MBROJTJES
SOCIALE
SHËRBIMIT SOCIAL SHTETËROR
OPERATORIT TË SHËRBIMIT TË KUJDESIT
SHËNDETËSOR
TË GJITHA BASHKIVE
QENDRËS SË BOTIMEVE ZYRTARE

Sekretari i Përgjithshëm

Engjell AGAÇI

